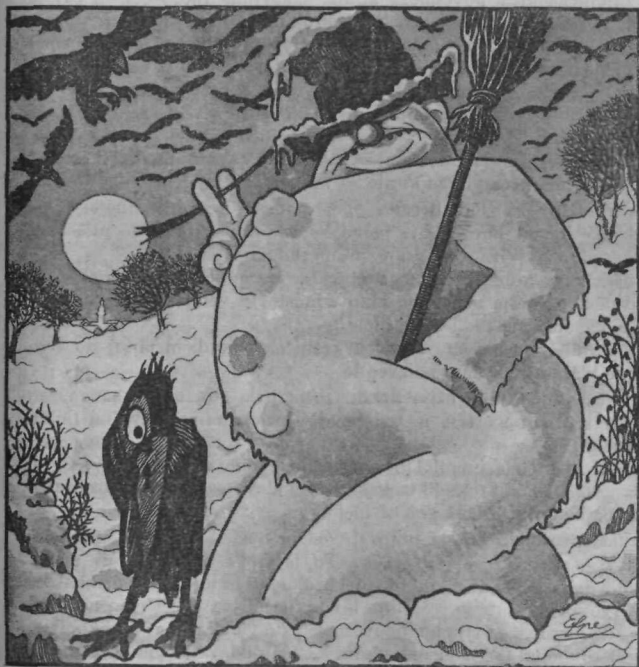

LIST S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO

Štev. 5.—XXXI.

Januar 1930.

O sloniču-mladiču.

(Po Kiplingu A. Sovrè.)

red davnim, davnim časom slon ni imel rilca. Nosil je zgolj črnkast smrček, ploščat kakor škorenj, ki ga je utegnil sicer vihati na desno in levo, ali stvari pobirati z njim ni mogel. Bil pa je slon, čisto mlad slon, še pravi dojenček, ki ga je trapila nenasitna vedoželjnost: njegovemu izpraševanju ni bilo ne konca ne kraja. Živel je v Afriki in vsa Afrika je bila polna njegove vedečnosti. Vprašal je dolgega strica noja, kaj da mu raste tako perje iz repa, in dolgi stric noj ga je lopnil s trdim, pretrdim krempljem. Vprašal je visoko teto žirafa, kako da ji je koža pegasta, in visoka teta žirafa ga je krcnila s trdim, pretrdim parkljem. In še zmerom je bil nenasitno radoveden. Vprašal je zajetnega ujca, povodnega konja, zakaj ima rdeče oči, in zajetni ujec, povodni konj, ga je kresnil s širokim, širokim kopitom. Vprašal je kosmatega botra pavijana, odkod melonom njihov okus, in kosmati boter pavijan ga je pljusnil s kócasto, kocasto šapo. A še zmerom ga je dražila neutešna vedohlepnost. Povpraševal je o vsem, kar je koli videl ali slišal, okusil ali otipal. In vsi, strici in ujci, tete in botri, vsi so ga bunkali.

Nekega jutra pa uide sloniču vprašanje, ki ga ni še nikoli izrekel:
»Kaj ima krokodil za kosilo?«

»Molčil!« Vsa ljuba družina plane nadenj in ga bije dolgo, dolgo, padaj že kamor hoti. Ko je plohe konec, stopi slonče do ptiča kraljiča, sedečega v trnovem grmu, in mu potoži:

»Oče me je natreskal, mati obrcala; vse moje tete in strici so me osuvali zbog moje nenasitne radovednosti. In vendar me še zmerom miče, kaj ima krokodil za kosilo.«

»Pojdi,« mu nasvetuje ptiček kraljiček, »pojdi in potuj do sivozelene blatne reke; tam poižvedi!«

Naslednjega dne užije slonče za zajtrk sto funtov banan, sto funtov sladkornega trsa in sedemnajst melon pa reče svojim ljubim domačim:

»Zbogom, jaz grem! Do sivozelene blatne reke je moj pot, da poižvem, kaj ima krokodil za kosilo.« Za slovo ga še po vrsti obrcajo, nato pa odide in hrusta gredoč melone.

Sedem dolgih dni je potoval, sedem noči. Končno je ugledal v daljavi sivozeleno blatno reko. Tu je treba opomniti, da slonek mladič do tiste ure še nikoli ni videl krokodila in torej ni vedel, kakšen je. Prvo bitje, ki ga je srečal na bregu, je bil pisani kačman udav.

»Oprostite,« ga vljudno ogovori, »ali ste videli nemara krokodila?«
»Krokodila!« se namrdne pisani kačman udav. »Čemu vprašuješ?«

»Oprostite,« povzame slonek mladič, »ali bi mi hoteli povedati, kaj ima krokodil za kosilo?«

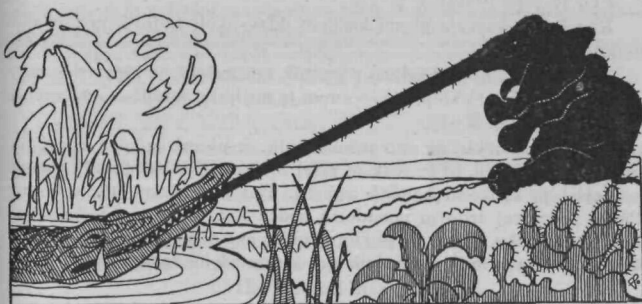
Tu se odmota pisani kačman udav od skale, okoli katere je bil ovit, ter oplazi sloniča mladiča z luskátim, cepátim repom.

»Čudna stvar,« pomisli mladič. »Moj oče in moja mati, moja teta in moj stric, da ne omenim ujca in botra, so me topli zbog moje nesaitne vedečnosti — in ta me sedaj tudi.« Prijazno pomore udavu nazaj na krš ter krene vzdolž brega. Kar stopi na lesen trš. Ali trš ni bil trš, bil je krokodil in krokodil je mežiknil z enim očesom — takole.

»Oprostite,« de slonek mladič, »ali ste videli slučajno krokodila?«

Krokodil pomežikne z drugim očesom in zaviše rep iz močvare. Slonče pa se spoštljivo umakne, zakaj ni ga želja po novi brljuzgi.

»Pridi bliže, mali,« reče krokodil. »Čemu vprašuješ?«

»Oprostite,« se brani slonič, »ali moj oče me je tepel in moja mati me je — da molčim o dolgem stricu noju in visoki teti žirafi, ki ne krca nič manj trdo kot moj zajetni ujec, povodni konj, ali moj kosmati boter pavijan, posebno pa pisani kačman udav, čigar luskáti, cepáti rep je bridkejši mimo vseh — in zato si, če vam je prav, ne želim nikoli več bunk.«

»Pridi bliže, mali,« ponovi plazilec, »zakaj jaz sem krokodil.« Za dokaz, da je res, si utrne krokodiljo solzo.

»O,« se razveseli slonič in poklekne na breg, »vi ste tisti, ki ga iščem že teden in dan! Ali mi poveste, prosim, kaj vam rabi za kosilo?«

»Stopi k meni, moj mali,« se glasi odgovor, »pa ti prišepnem na uho!«

Slonče skloni glavo krokodilu do zobatega gobca in zver ga popade za smrk, ki do tiste ure ni bil daljši mimo škornja, dasi priročnejši.

»Daneš,« zamomlja krokodil skozi zobe, »daneš, bi dejal, bom imel za košilo šloniča mladiča.«

Slončič se vznemiri pa reče skozi nos:

»Izpustite! To bendar boli!«

Tu se privali po bregu pisani kačman udav in pravi:

»Priatelj moj mladi, če se pri tej priči ne upreš z vsemi močmi, je moje mnenje to, da te popelje tvoj znanec v usnjeni suknji tjale v strugo, preden utegneš izgovoriti ‚bob‘.«

Slonče sede na zadnjo plat, razkreči nogé in vleče in vleče in vleče. Krokodil otepa z repom po vodi, da se peni kakor pod veslom, in vleče in vleče in vleče. In bolj ko vlečeta, daljši je slončičev smrk; daljši je smrk in huje boli. Nenadoma začuti mladič, kako se mu tla sunkoma izpodmikajo. Pa reče skozi nos, ki je že domala pet čevljev dolg:

»To je zabe prebeč!«

Kar se mu zavozla pisani kačman udav okoli zadnjih nog in mu pomore, rekoč:

»Če se resno ne potrudiva, popotnik neizkušeni, je moj vtisk tak, da ti utegne železni oklopnik« — s tem je mislil krokodila — »za večno pokvariti bodočnost.«

In tako so vlekli: na eno stran mladič in pisani kačman udav, na drugo plat krokodil. In smrček je rasel in rasel. Ker pa sta bila le ona močnejša, je krokodil končno izpustil. Tedaj je glasno tlesnilo in slončič je precej trdo in nenadoma sedel. Prva skrb mu je bila za hvala pomočniku, drugo je poklonil ubogemu nosu. Zavil si ga je v presno bananovo listje ter ga vtaknil v sivozeleno reko na hlad.

»Čemu pa to?« vpraša pisani kačman udav.

»Oprostite,« pojasni mladič, »toda moj nos je ves iz sebe, zatorej počakam, da se uskoči.«

»Se boš načakal,« zamomlja sam pri sebi pisani kačman udav.

Tri dni je sedel mladič ter upiral oči v rilec. Zaman: nos mu je ostal tak, kakršne imajo sloni še danes, in le pogled mu je oškilel. Na večer tretjega dne pa je priletel komar in pičil mladiča v pleče. In glej: preden se je slončič zavedel, kaj dela, je vrgel rilec vznak in s koncem do smrti razmlinčil komarja.

»Dobitek, številka ena!« zakliče pisani kačman udav. »Kako bi bil zmogel to s prejšnjim topastim smrkom? A sedaj poskusi in jej!«

Ni se še dobro zavedel, kaj in kako, že je slonko iztegnil rilec, izpulil otèp trave, ga izprašil ob prednjih nogah ter si ga potlačil v gobec.

»Dobitek, številka dve!« ugotovi kačman udav. »Kako bi bil zmogel to s prejšnjim topastim smrkom? Ali se ti ne zdi, da solnce jako močno pripeka?«

»Res je,« potrdi slonič, in komaj se prida zave, že si zajme blata z rilcem pa si primaže volhko-hladilno oglavnico na tème, da se mu pcedi umazana zbroja mimo ušes.

»Dobitek, številka tril!« napove pisani kačman udav. »Kako bi bil zmogel to s prejšnjim topastim smrkom? In še eno si zapomni: da ni boljših cepí za obrambo mimo takegale rilca.«

»Zahvaljam se vam,« reče slončič, »in ne bom pozabil. Sedaj pa je, menim, čas, da se vrnem k ljubi družini in poizkusim.«

Tako se je odpravil slonič nazaj skozi Afriko. Dobre volje je bil in rilec mu je veselo pokinkaval. Kadar si je poželed sadja, je segel v drevo in si ga natrgal: ni mu bilo treba čakati kot nekdej, da bi samo popadalo na tla. Če se mu je zahotelo trave, si je izpulil otep, ne da bi bil moral, kakor nekoč, na kolena. Če so mu nagajali obadje, si je ulomil vejo in jo rabil za muhalnico. In kadar je bilo koli vroče, vselej si je omislil hladečo kašasto kapo iz blata. Ako mu je bilo pa kdaj dolg čas, si je zatrobil pesem skozi rilec, in pesem je zvenela močneje kakor četvero godeb na pihala.

Nekega večera — bil je že trd mrak — je stopil med svoje ljube domače. »Hej, sinko slonko,« se ga razveselé, »pridi, da te obrcamo za tvojo nenasitno radovednost!«

»Sirote,« jih zaničljivo ošine, »kaj vi veste, kako se brcaj? Čas kajte, da vam jaz pokažem!« Pa odviije rilec in na mah prekobali dva svojih ljubih bratov.

»Oj, banane!« se začudi družina, »kdo te je tegà naučil in kaj si napravil s svojim nosom?«

»Nov je,« se pohvali mladič, »in krokodil iz sivozelene blatne reke mi ga je umeril, ko sem ga vprašal, iz česa si pripravlja kosilo.«

»Grd nos,« presodi kosmati boter pavijan.

»Grd, toda priročén,« prikima slonko, pa prime kosmatega botra za kosmato nogó in ga posadi v sršenje gnezdo. Nato popiplje stricu noju peresa iz repa in potegne teto žirafa dvakrat, trikrat za parkelj skozi trnovo halózo. Na podoben način se oddolži tudi ostalemu sorodstvu. Družine se loti strah in trepet. Končno pobegnejo drug za drugim na bregove sivozelene blatne reke, da bi tudi sami dobili nove nosove od krokodila. Ko se vrnejo, je za zmerom konec pretepu in od tiste ure imajo vsi sloni natančno take rilce, kakršen je bil rilec nenasitno radovednega sloniča mladiča.

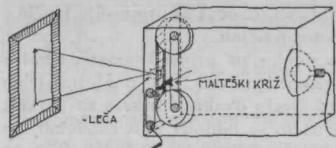
Kako nastane film?

si, prav vsi gotovo poznate fotografično ploščo! Je to običajna steklena plošča, ki je prevlečena na eni strani s plastjo, občutljivo za svetlobo. Ta plast sestoji iz bromovega srebra in iz želatine, lepljive snovi, ki spoji bromovo srebro in steklo trdo skupaj. Toda steklo se je sčasoma izkazalo za zelo neprikladno, ker je krhko in se zelo hitro ubije, poleg tega pa še precej tehta. Kako težka bi bila naša prtljaga na potovanjih, ako bi morali nositi vedno s seboj ogromno množino teh plošč za fotografiranje. Zato so izumili novo tvarino in nadomestili težko steklo z

lahkim, prozornim celuloidom. Ta zavzema prav malo prostora in ta celuloid prav zaradi tega, ker je lahak, prožen in upogljiv, uporabljajo tudi za filme. Medtem pa, ko je navaden film za fotografični aparat dolg največ 60 cm, rabijo za izdelavo kinematografskih filmov 20 do 40 metrov dolge trakove, na katere fotografirajo mnogo tisoč drobnih slik. Vsaka teh sličic je velika samo $2\frac{1}{2}$ do $3\frac{1}{2}$ cm. Pri fotografiranju teče filmski trak od gornjega valja mimo objektiv (leče) aparata in se navija že fotografiran na spodnji valj (glej sliko!).

Da pa potegne valj samo eno sliko mimo leče, ima film na obeh roboh majhne zareze, v katere sega zobato kolo, imenovano malteški križ. Če pogledate drugo sliko, vidite, da je bil malteški križ prvotno popolno kolo, kateremu so pa odrezali tenko narisano zobovje. Samo dva preostala zoba na vsakem treh rogljev potiskata filmski trak natančno za eno dolžino slike naprej; med drsanjem se pa objektiv sam od sebe zapira in zopet odpira.

Takrat pa, ko se malteški križ zavrti tako, da ne sega s svojimi zobmi več v zareze filmskega traka, takrat se film ustavi, objektiv se odpre in mali košček traka je osvetljen, to se pravi, fotografiran. Zatem se objektiv zopet zapre, zoba prihodnjega roglja potisneta film naprej, fotografirana sličica se skrije

in navije na spodnji valjček. To se ponavlja vedno naprej, neštetokrat, približno 15 krat v sekundi.

O padajočem drevesu bi dobili prilično tako sliko, kakor jo vidite na sledečem koščku filma. Vsaka podobica nam kaže drevo, kako vedno bolj pada in se nagiba. Če pa pogledamo te slike hitro zaporedoma, se nam zdi, da pada drevo brez presledka na zemljo. Naše oko ima namreč to lastnost, da trajajo pri njem vtiski, ki jih sprejema skoraj $\frac{1}{20}$ sekunde dalj kot pa so v resnici. Če pride torej pred pretekom tega kratkega časa pred naše oko nova slika, potem tega neznatnega trenutka, ki leži med obema slikama, niti ne opazimo. Ta kratek hip je pa pri filmu ravno tisti čas, ko se pomakne trak naprej in ko je objektiv zaprt.

Pri predvajanju že izgotovljenega filma je pa postopek ravno nasproten. Prav lahko si ga predočimo na isti sliki, samo misliti si moramo v aparatu

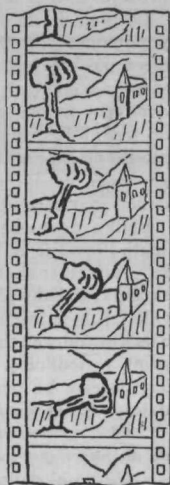
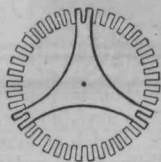
namesto temne zadnje stene močno električno žarnico; namesto negativnega filma, ki nastane pri snimanju, pa pozitiven film, to je film, ki je že tak, kot so vse fotografije. Ko je slička pred lečo in ko prižgemo luč, opazimo takoj na platnu povečano, prevrnjeno, na glavi stoječo sliko. Zato vtikamo filme vedno narobe v aparat, da dobimo na platnu pravilno sliko. Tudi med predvajanjem filma se leča pri premikanju filmskega traka sama od sebe odpira in zapira. Z urnim vrtenjem posameznih sličic (20 v eni sekundi) imamo vtisk, da se predmet premika, in tudi vidimo, kako naše drevo pada... To je fizikalen postopek pri filmu.

Kako pa je pri snimanju? Pripovedovati vam hočem, kaj sem videl, ko sem obiskal filmski atelje velike ameriške filmske družbe. Vstopil sem v prostorno dvorano, kjer se vršijo posnetki, pa sem obstal kakor prikovan na mestu. Bleščeča svetloba tisočeriž žarnic mi je jemala vid, da sem šele po dolgem času navadil svoje oko na novo okolico. In kakšen dirindaj vsepovsod! Kakšen ropot, kakšno tekanje sem in tja, kakšen trušč! Tramovi, deske, platna, vrvi in žice so napeljane križem po vsem obširnem prostoru; težke, debele lučne žice za dovajanje toka neizmerno velikim žarnicam in obločnicam ležijo razmetane po tleh. In ta glušč viki in kriki in šumi! Na enem koncu razbijajo in žagajo hlode, na drugi strani pa doni mogočen, s trobilom ojačen glas režiserja, voditelja snimanja. Videl sem, kako je s kretnjami igralcem razlagal, kako naj se premikajo, kako naj igrajo svoje vloge. Prizor se je odigral v sobi. Ta pa je imela le tri stene — kulise, ki so jih spretno sestavili skupaj. Pred manjkajočo četrto steno so pa stali fotografični aparati in svetli žarometi. Zadonelo je povelje: »Pozor! Snimanje! Luč!« — Cela vrsta žarometov je zažarela. — »V redu!« — In fotografi so pričeli vrteti svoje aparate. To se pravi: odvijali so filmski trak od zgornjega valja mimo objektiva in ga fotografiranega navijali na spodnji valj v aparatu.

Prav vesel sem bil, da me je moj vodnik rešil tega hrupnega vrvenja in mi pokazal prostor za razvijanje filmov, veliko dvorano brez oken s temnordečimi lučmi — filme namreč smeš vlagati in jemati iz aparatov samo pri tej svetlobi. Najprej navijejo trakove na velike bobnaste valje, nato jih namočijo v razvijalno tekočino. Zatem jih operejo, fiksirajo, zopet namočijo in končno posušijo. Negativni film je gotov. Od tega šele napravijo pozitivni film, ki je takšen, kot ga vidite v kinematografih na platnu.

Dospeli smo končno še v privatni kino naše filmske družbe. Tu lepijo 30—40 m dolge kose v enega in vstavlja besedilo, tako da meri naposled cel film 1000—2000 m. Nato ga razmnožijo in razpošljejo po vsem svetu.

Posebno veliko vrednost imajo filmi, ki nam prikazujejo naravo v vsej njeni lepoti, in pa filmi raziskovalcev tujih dežel. Ti nam predočijo življenje in običaje mnogih neznanih narodov in po njih se nam vtisne v spomin bajna prirodna krasota tujih pokrajin, katerih gotovo ne bomo nikoli videli neposredno z lastnimi očmi.

B. A.:

Lesena roka.

ri Pavličevih so imeli nocoj veliko pojedino. Radko je moral večerjati sam v svoji sobici, med tem pa so se gostje gostili s španskimi vetrci. In s kakšnimi vetrci, polnimi smetane! ... Oh, nekaj nebeškega! Trpko je potožil služkinji.

»Saj bodo ostali za jutri,« ga je potolažila.

Jutri! Kaj ima ta Ančka slamo v glavi in kamen namesto srca? Do jutri se bodo vetrci že sesedli in smetana bo pokvarjena. Tako bo Radko namesto božanske jedi žvečil čisto navadno pogačo.

Radko ne more spati. V mislih jih vidi. Koliko jih je neki ostalo? Trije, štirje, sedem na krožniku, obrobljenem z zobčastim papirjem tam v omari v jedilnici. V krogu čepe prav tam doli v spodnjem predalu. O čem se neki menijo?

Če pomisli, da so še popolnoma sveži...

Sicer pa, saj ima pravic, ne do vseh, do dveh pa najmanj ali do treh. Kaj torej, komu bo na škodo in koga briga, če jih poje danes namesto jutri?

Radko ne more zaspati. Pozno je že. Vse že spi. Joj, kakšna skušnjava! Kdo ga bo videl? Kdo slišal? Prav nalahno odpre vrata, stopi v jedilnico. Pa

kaj poreko, ko opazijo tatvino? E, saj je ne bodo, starih sladčic ne dajejo več na mizo...

Dva, recimo trije vetrci, ali so namenjeni Radku, ali so njegovi, da ali ne?

Da, torej naprej!

— Tat!

Kaj? Kako je reklo? Mar je kdo v zidu ali pod posteljo? Komaj dehnilo je, a Radko je slišal prav razločno. On, pa tat! Neumnost! —

»Korajžo, naprej!«

Ključavnica zarožlja, vrata zaškripljejo, stopnice zahrešče, vrata v jedilnico se ustavljajo in ječe. Omara... ključ je v vratih... Radko tiplje: glej, tu je eden, tam spet eden, šest jih je in kakor zajčki se stiskajo.

Hitro, hitro poje Radko tri vetrce. Še enega. Tu se začenja greh. Toda, ali je človeku mogoče ustaviti se na strmini pregrehe?... Bi li še petega? Nesrečni Radko, tvoja vest te vidi!... Ne, šestega pa vendar ne, tako je majčken, neboljjen, sirotek. Prizanesi mu, Radko!

O malega hudobneža, snedel ga je!

Nekaj je zašumelo. Radko preplašen odskoči in hoče zbežati, toda krilo jedilne omare se je neslišno zaprlo in priprlo Radkovo srajco. Deček misli, da ga je zgrabila roka, in zakriči.

Vsa hiša je pokonci. Stopnice so razsvetljene, jedilnica je vsa v lučih. Kolika sramota! Mamica, Ančka, očka z gorjačo in hlapec Janez z lovsko puško, med njimi pa Radko, ujetnik maščevalke — lesene roke.

Čenko in Lenko.

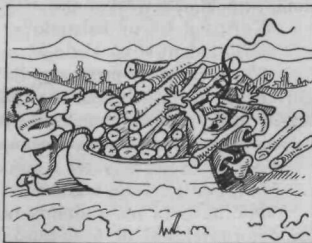
Tla pokriva debel sneg...
Drva vleče na saneh
muhasti fantiček Čenko,
zadaj pa potiska Lenko.

Lenko, ta vam je od muh,
ta preklicani lenuh:
Čenko vleče, vleče, vleče,
Lenko se s sani heheče.

Čenko se že ves poti:
spaka, nekaj v redu ni!
Zdajci spazi — primaruha —
bratca — grdega lenuha.

Hitro pipec zdaj v roké,
vrv prereže ena dve...
Drva vsa na tla zgrmijo:
»Bratec, zdaj imaš kočijo!«

IVAN MATELIČ:

Medved brundec.

Basen.

Medved brundec, mojster skaza, v Hudi gori sredi plaza si je zidal, tesal dom: »Tu pozimi smrčal bom.« In poskočil je, zaplesal, dalje zidal, dalje tesal...

Pride mimo brblja sraka: »Ej, ti brundec, dolga dlaka! Kaj tu brundaš, kaj tu gneteš, kaj se tu po plazu pleteš?«

»Dom si zidam v plazovini, na prisojni rebrnini.«

»Mnogo šuma, malo uma, škoda toliko poguma.

Tu bo kot pripet za las. Sredi zime snežni plaz ti spodnese ga kot drvo, tebe pa zmečka kot mrvo.«

»Kaj bom plaz nadlegoval? Saj bom trdno, mirno spal.«

»Ne ti plaz, a plaz le tebe s tvojo pametjo zagrebe.«

»No, no, no, če je tako! Saj vse glave vse vedo.«

Brundec misli: »Božji mlini boljše mēljejo v dolini.« In ob vodi gleda, hodi, kje bi bilo mu po godi. In že koplje, zida, teše, pa poskoči in zapleše: »Tu bo varen, topel dom, tu pozimi smrčal bom.«

Čivkec vrabec pa iz grma: »Brundec, ti medvedja trma! Tvoja pamet, z umom sprta, zida, teše brez načrta. Tu vodeni ti sečan dom zanese v morsko plan.«

»Spal bom, vode nič oviral in ne bom se z njo prepiral.«

»Ne ti z vodo, voda s tabo! Vzame te za šalo s sabo.«

»No, no, no, če je tako! Saj vse glave vse vedo.«

»Na pobočju in v dolini nič ni varno. Na vršini bom na Ostrem vrhu zidal. Marsikdo mi bo zavidal. Gori ni vodé, plazov in podobnih ne strahov.«

Že vrh gore zida, teše, pa poskoči in zapleše: »Tu bo varen, topel dom, tu pozimi smrčal bom.«

»Kaj pa delaš tu, žužnjalo?«

»Hišo zidam si na skalo.«

»To je res prav po medvedje! Kje imaš pa tu zaledje?« kara ga gorjanska vrana. »Gorska nprav je kaj pretkana, zima tu je nasajena. Kadar pride prehlajéna in zakašlja ter zakiha, kot mešico te odpiha.«

»Z vetrom se ne bom preganjal, spal bom, o pomladi sanjal.«

»Ne ti z vetrom, veter s tabo. Hipec boš mu za zabavo.«

»No, no, no, če je tako! Saj vse glave vse vedo.«

»Nič na gori, nič v dolini, nič na rebrni strmini. Če bi zlezl v samo goro, rekli bi, da je to noro,« brundec de s poniklo glavo. Stežka stopajoč v goščavo se drži kot čemerika, pa se nič mu ne svetlika.

»Že jesen se oddaljuje, zmrzla zima pokašljuje,« zdrzne brundec se osuplo in zvali se v prvo duplo.

ZELENI PTIČ

PRIPOVEDKA

Z lesorezi ilustriral E. JUSTIN

Sklicali so vse tolmače tujih jezikov, a nobeden ni mogel razbrati pisanja. Člani dvanajstih kraljevih akademij so prišli na vrsto, toda bili niso nič spretnejši.

Sedem modrijanov, podkovanih v jezikoslovju, ki so se pravkar vrnili brez ptice fene in bili zbog tega obsojeni na smrt, je prihitelo takisto. Akoprav se jim je obljubilo pomiloščenje, če raztolmačijo pismo, vendar niso mogli niti povedati, v katerem jeziku je pisano.

Srečni kralj se je tedaj štel med najnesrečnejše vseh kraljev. Tožil je, čemu so ga zapletli v nepotreben zločin, in se bal Kanove osvete. Tisto noč dolgo ni zatislil oči. V jutro pa je bila njegova žalost še večja, ko je zvedel, da je izginila njegova hči, pustivši tešle vrstice:

»Oče, nikar me iskati ali pozvedovati, kam sem se namenila, drugače me dobiš mrtvo. Prej me ne bo nazaj, dokler ne razrešim Kanovega pisma in otmem ljubljenega princa. Zbogom.«

VII.

Srečna kraljična je odšla peš z dvema spremljevalkama k svetemu puščavniku, ki je živel v trdi samoti na jako visokem gorovju, vidnem iz glavnega mesta.

Naše romarice so sicer želele jahati do puščavnika, toda ni se dalo. Pot je bila prikladnejša kozam nego velblodom, konjem, slonom, mezgom in oslom, na katerih se je — ne bodi grdo rečeno — tačas po navadi jezdilo v oni kraljevini. Zato in iz pobožnosti so jo mahnile kar peš.

Puščavec je bil jako spokoren mož. Ljudstvo je celo trdilo, da je neumrljiv. V vsej pokrajini se namreč ni pomnilo, kdaj se je bogoljubni samotar nastanil v zatišju nebotičnega pečevja, kjer se je redko pokazal človeškim očem.

Zaradi njegove čednosti in vednosti so ga kraljična in njeni prijateljci iskale sedem dni po tistih klancih in prelazih. Čez dan so iztikale med grmovjem in goščavo, ponoči pa so se skrivale po skalnicah.

Nikogar ni bilo, da bi jih bil vodil po strmih brezpoticah ali jih ščitil pred kletvijo puščavnika, ki bi se bil lahko razsrdil, ker so ga motile pri molitvi v njegovem domovanju. Razume se, da je bil ta mož pogan. Sicer je bil po naravi dober, ali njegova mračna in strašna vera ga je silila, da je preklinjal.

Ker pa so naše prijateljice po nekem navdihu mislile, da bo le ta puščavnik umel razbrati pismo, so se odločile kljubovati njegovim kletvinam in mu priti na sled.

V noči sedmega dne so se že hotele zateči v jamo, da bi počivale do zore, kar ga zalotijo v neki duplini pri molitvi. Medla lučka je obsevala tajinstveno skrivališče.

Mladenke so že trepetale, da jih bo preklel, in žal jim je bilo, ker so si upale tako daleč. A puščavnik, čigar brada je bila bolj bela ko sneg, polt nabrana liki posušena vinska jagoda, telo pa sama kost in koža, jih je presunljivo pogledal z iskrimi očmi ter jih ogovoril z veselim in milobnim glasom:

»Hvala bodi Bogu, da ste naposled tu. Sto let že čakam. Želel sem si smrti, toda nisem mogel umreti, dokler ne izvršim z vami dolžnosti, ki mi jo je naložil gospodar duhov. Jaz sem edini učenjak, ki še govori in razume prebogati jezik, običajen v Babelu pred občo zmešnjavo. Sleherna beseda tega jezika je učinkovita zarotitev, ki sili peklenske moči, da služijo njemu, kdor jo izreče.

Samo trije blagomiselnih pismo-uki, od katerih sta dva že premisnula, so ohranili v spominu to narečje. Jaz sem torej ostal edini na vsem svetu, ki ti morem raztolmačiti poslanico tatarskega Kana. Tebi na uslugo mi je gospodar dobrih duhov ohranil življenje cela stoletja.«

»Ná torej pismo, častitljivi učenjak!« je rekla princesa ter mu izročila skrivnostni papir.

»Takoj ga razložim,« je privolil starec in si nataknil naočnike. Primaknil si je brlivko in nad dve uri na glas čital babelščino. Ob slednji besedi, ki jo je izustil, se je vesolje streslo, zvezde so se pokrile s smrtno bledobo, mesec je drhtel na nebesnem stropu, kakor trepeta njegova slika na morskih valovih. Kraljična in spremljevalki so morale mežati in si mašiti ušesa, da ne bi videle pošasti, ki so prvršale, in da ne bi slišale gromozanskih, grozljivih ali bolehnih zvo-
kov, ki so prihajali iz osrčja razburkane Prirode. Po končanem štivu je puščavnik odložil naočnike in mirno dejal:

»Ni mogoče, ne spodobi se, o Srečna kraljična, da bi zvedela vse, kar stoji v tem pismu. V njem so strahotne in vražje skrivnosti. Tudi ga ni človeškega jezika, kolikor jih živi še dandanes, da bi se dale v njem obrazložiti in razjasniti te tajnosti, ki jih poznam jaz, ki jih pozna tatarski Kan in so jih poznali prvotni modrijani.«

»Slabo smo naleteli,« se vštuli perica. »Toliko smo obredle, da bi našle vas, ki edini razumete to zamotano pisanje. Zdaj pa pravite, da ga nočete prevesti.«

»Nočem in ne smem,« odvrne starostni samotar. »Pač pa vam povem, da vsebuje pismo zanimive reči za vas. Prav na kratko vam jih posnamem, zakaj moje ure so štete in smrt se mi bliža.

(Konec prih.)

Smuk, smuk, smuk . . .

rikimala je starka zima. Kar čez noč je dobila priroda novo lice. Nastal je popolnoma nov svet, ki se zrcali v prelepi snežni odeji in se iskri in lesketa v hladnem zimskem solncu . . . In koliko lepote je v snegu, iz vsake belo odete stvarce diha prijazna, svetla poezija, poezija belih zimskih dni . . .

Vsa znamenja so kazala in vremenoslovci so že nekaj mesecev prej obetali, da dobimo ostro in hudo zimo. — In ko bodo te moje vrstice, namenjene vsem mladim zimskim sportnikom, predvsem smučarjem, zagledale beli dan, bo gotovo že sezona, prava zimska sezona z obilico snega, v največjem razmahu.

Veliko naših mladih čitateljev si je toplo želelo, da jim prinese božiček smučke z vso opremo. Vsem pridnim je gotovo izpolnil njihovo željo, da, celo za božične praznike nam je poslalo nebo nekoliko bele prevleke, kakor da bi vedelo, kaj je še potrebno k popolni smučarski opremi.

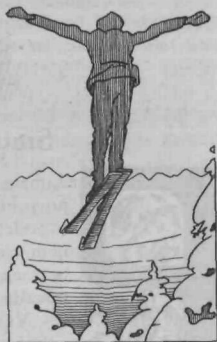
Danes je vsak sport, če ga gojimo pravilno in ne pretiravamo, izraz veselja do življenja in dela in je obenem za življenje zelo potrebno zdravilo. In kako zdravo je šele smučanje! Kdaj pa je zrak čistejši in kdaj sije solnce na visokih planinah lepše in topleje, če ne v zimi. Kaj je lepšega nego bivati v prosti, lepi zimski naravi med

temnimi smrekovimi gozdovi in drseti z višav preko zasneženih poljan z brzino brzovlaka v dolino. Vprav zaradi tega pa postajajo množice pripadnikov tega sporta vsako leto večje in večje. Na vseh poljih in pobočjih, kjer je količkaj pripravnega prostora, opažamo v zimi živahno in razigrano vrvenje. Vsak smučar deli tam z drugimi veselje in nezgodice smuka, pa naj bodo tega ali onega izvora.

Domovina tega lepega in zdravega sporta je daljna Norveška. Prastari Norvežani so bili celo tako navdušeni za smučanje, da so si

takrat, ko so bili še pogani, izmislili lastne bogove za zaščitnike in varuhe tega njim tako svetega sporta. Drugi zopet trdijo, da so bili prvi smučarji — Indijanci, ki so hodili in še danes hodijo po neskončnih zasneženih poljanah s snežnimi črevlji, to je z nekakimi velikimi, žlicam podobnimi obroči, prepletenimi z jermenjem. Pravijo, da so ti snežni črevlji predhodniki današnjih smučk. Tudi pri nas v Sloveniji, tam okoli Velikih Lašč, imamo košček smučarske zgodovine. Saj omenja naš veliki zgodovinar Valvazor, ki je napisal tri debele knjige o mestih, gradovih, ljudeh, navadah in običajih na Slovenskem, da nosijo pozimi kmetje, ko hodijo iz kraja v kraj, na nogah navezane deske, da se jim ne udara v snegu in da si hitreje pomagajo naprej.

Norvežani so prenesli smučanje na vse druge narode. Smučarje najdemo povsod, v Franciji, v vroči Italiji, celo v solnčni Španiji, kjer je v visokih Pirenejih za nje pravi raj. Tudi Japonci imajo na svojem s snegom pokritem ognjeniku, na sveti gori Fudžijama, dosti pripravnega prostora.

Zato pa, ko je opravljeno vse delo, ki ga vam nalaga šola, ko so spisane naloge, potem kar smuknite v tople nogavice in v debele črevlje, in smučke na ramo ali sanke v roko, pa hajd v mrzel zimski dan! Naj brije burja, naj sneži, pravi sportnik ne pozna mraza in drugih vremenskih neprilik. Smuk, smuk!

DR. JOŽE RUS:

V letalu preko Jugoslavije.

ri mestu Novem Sadu ima jugoslovenska vojska glavni sedež svojih zrakoplovnih čet. Mladi prijatelj, popeljiva se do njih in jih zaprosiva, da naju dvignejo v enem svojih letal v zračne višine ptičjega kraljestva. Gospodje bodo prav radi ustregli najini želji, saj vedo, da morejo le iz vrst mladine pričakovati dobrih naslednikov.

Čim više se dvigamo, tem širše postaja naše obzorje naokrog. Pod nama se odpre najprej pogled na prostrano, kakor miza gladko ravan. Vsa je razdeljena na manjše in večje kvadrate in štirikotnike. To so same njive naše najbolj rodovitne pokrajine, ki nas zalaga leto za letom s svojimi pridelki; od vsakih deset kilogramov kruha, ki pride na našo jedilno mizo, je morda komaj eden zrastel na tleh naše bližnje okolice, ostalih devet kilogramov so nam trgovci dobavili iz te srečne žitnice, ki se danes voziva nad njo v letalu.

»Kaj pa te dolge, svetle proge? Poglejte jih no, kako daleč se vlečejo. Ni jim dozreti njih konca.« Tako boš, dragi mali sopotnik, kmalu zvedavo povprašal. Da, to so naše velike reke. Tam ona, ki je najširša, je Dunav. K nam priteče iz daljnih nemških hribov mimo bogatih velikih mest: nemškega Dunaja, češkoslovaške Bratislave in madžarske Budimpešte. Na svojem dolgem potu si pa svojih motnih vodà nikjer ne pomnoži v toliki meri, kakor v okolici, ki jo imava pod seboj.

Vsaka teh rek se privali v našo nizko ravan iz svojih gorà in hribov. Iz najinega vzvišenega položaja jih lahko primerjava s petimi prsti desne roke. Kar razprostri svojo roko in poslušaj! Tvojemu mezincu odgovarja pod nama že omenjeni Dunav tam na desni, severni strani. V smeri tvojega zapestja nosi Dunav svoje mogočne valove dalje mimo vrste naših najbolj srečnih mest, Novega Sada, Beograda in drugih. Glej, na par mestih se iz njegove struge kadijo dimniki parnikov, za njimi pa se vleče vrsta ladij, ki so nakrcane z bogatim žitnim pridelkom. Železnica in avto naj se skrijeta, toliko cenejša in zato dragocenejša je ta velika rečna cesta, ki se premika sama od sebe in nam vozi vse, kar ji naložimo v ladje.

S prstancem smeva primerjati prvo reko, ki jo dobiva Dunav na najini desni. To je Drava, ki dela razen mimo Maribora, Ptuja in Varaždina široko označeno mejno črto naše države proti sosedu na severu. Drava je torej prstanec, toda brez prstana, ker ta leži še zakopan na Gosposvetskem polju izven naše države.

Sredinsko reko Jugoslavije nam predstavlja naša Sava. V bližini njenih izvirov smo je vajeni kot bistro tekoče, prodovite reke. Odkar pa je na svojem potu sprejela vase velike vodne množine iz Ljublanice, Krke, Kolpe in Savinje, postane njen tok po naši nižini zložnejši. Po Savi nam lahko privlečejo parniki z žitom obložene ladje z Dunava tja do Siska. Prostrane so te nizke planjave, ki je z njimi blagoslovljena proga jugoslovenske zemlje na prostoru ob Dravi in Savi; na črti od Novega Sada do Zagreba lahko opaziš iz aeroplana le nekaj temnejših lis, to je gozdnatih hribov, ki molijo kakor otoki iz žitorodnega morja.

Temne sence gozdov in hribovja se nama začnejo kazati v vedno večjem obsegu, čimdalje se ozirajo najini pogledi na drugo, južno stran reke Save. Zaradi tega so tudi mesta in vasi onih krajev sejane mnogo bolj redko kakor n. pr. naravnost pod nama. Les in ruda so tam glavni pridelki, ki dajejo marljivemu ljudstvu kruha. Iz teh pokrajin dobiva Sava vrsto spo-

rednih dotokov, ki so od Kolpe sem tem daljši, čim bliže so nama. Od Banjaluke priteče vanjo Vrbas. Od okolice Sarajeva ji doteka s krvjo napojena Drina, ona je na roki Jugoslavije kazalec, ki kaže najbogatejšemu delu države najbližjo in najugodnejšo pot do domačega morja.

Glej, peta velika jugoslovenska reka se nama svetlika tam daleč na najini desni strani. To je reka Morava, palec na tvoji roki. Ona doteka tam z daljnega Kosovega polja, izliva pa se že v Dunav, ki priteče tam mimo. Zaradi tega je Morava za vzhodne dele naše kraljevine iste vrednosti kakor Sava za zahodne: prva kakor druga nas vodi v najbolj oddaljene kraje Jugoslavije. Iz doline gornje Morave se pride lahko prav zložno do reke

Vardarja, ki pa teče proti tujemu Egejskemu morju. Na obeh straneh Morave in Vardarja se razprostirajo hribovita, vendar jako rudnata in rodovitna tla.

Naštevja še enkrat reke tvojih petih prstov: Morava, Sava z Drino in Dunav z Dravo, potem pa zaprosiva pilota, da naju zapelje tja nad reko Tiso, ki sva jo imela doslej za hrbtno. Zdaj šele bova lahko najlepše pregledala vso pahljačo velikih rek Jugoslavije. Obenem pa se bo ustavilo naše oko na točki, ki leži blizu naju na levi. Glej, tam se tudi široki Dunav približa robu naše ravnine. In tam stoji na zvišenem slemenu, ki ga oblivata Dunav in vanj se izlivajoča Sava, mesto Beograd, prestolnica kraljevine Jugoslavije. Po tem slemenu in daljni okolici je raztreseno morje hiš s širokimi ulicami vmes. Na njegovem koncu, tik nad Savo in Dunavom, pa se sveti

razgledni Kalemegdan, na čigar obzorju se stekajo vse naštete reke v en sam veletok. Dunav si potem le s težavo probija pot tam za najinim hrbtom skozi vinorodne gore proti odročnemu Črnemu morju, v vse ostale smeri pa dajejo naštete reke in njih lagodne doline državni prestolici pahljačo najugodnejših potov v vse kraje in konce širne naše domovine.

Dragi mladi prijatelj, zdaj boš pač lahko uvidel in razumel, zakaj ima od devetih delov Jugoslavije kar osem »banovin« svoja imena po imenih rek. Najbližjih pet banovin, ki jih vidiva z letala, je krščenih po rekah, ki sva jih pravkar spoznala. Dravski banovini je sedež v Ljubljani, savski v Zagrebu, drinski v Sarajevu, moravski v Nišu, dunavski v Novem Sadu; šesta banovina je vrbaska s sedežem v Banjaluki. Najjužnejša banovina nosi ime po reki Vardarju, njen prvi uradnik, kraljev namestnik, ki ima naslov bana, stanuje v Skoplju. Nad vsemi pa čuva kralj iz svoje prestolice v Beogradu, kakor obvladuje glava ude človeškega telesa.

Kar pomeni pahljača podunavskih rek, predvsem Sava in Morava za pretečni podunavski del Jugoslavije, to je za osmo in deveto banovino sinje Jadransko morje. Ena ima svoje ime po mali reki Zeti, ki teče v Jadransko morje, sedež te banovine je v mestu Cetinju, druga banovina ob morju pa nosi kratko ime primorske banovine z glavnim mestom v Splitu, ki je naše največje mesto ob morju. Do morske obale sega tudi savska banovina, njeni glavni pristanišči sta Bakar in Sušak, dvema banovinama, dravski in vardarski, pa so vrata do morja v Trstu, oziroma Solunu danes zaprta po pregrajah, ki jih delajo meje tujih držav z Jugoslavijo.

Da pregledava primorske dele Jugoslavije, zaprosiva vozača-pilota, da naju prekra v hidroplan in naju prepelje na morsko gladino.

Hidroplan se bo moral na južni strani Save dvigniti precej višje v zrak, da ne zadene ob vrste belih, skalnatih gor. Te gorske vrste se nama kažejo iz letala kakor en sam visok in širok val, ki se znižuje na eno stran k Savi, na drugo pa k obalam Jadranskega morja. Najnižje gorske vrste so razvrščene v obliki otokov, ki molijo iz morja blizu obale, najvišja pa se začne na našem Triglavu in drži preko notranjskega Snežnika in mimo povirja Vrbasa, Drine, Vardarja in Zete do Kajmakčalana na skrajni južni meji, ki nosi na svojem vrhu spomenik o junaštvu naše slavne vojske.

Preko tega gorskega vala si je našlo jugoslovensko ljudstvo pota do dragocenega morja že v prvih časih svojega bivanja. Razprostrlo se je po dolinah, kotlinah in pobočjih sredi med gorami in se ustavilo šele ob morski obali in na otokih. V toplem primorskem solncu uspevata posebno vinska trta in oljka, sicer pa so tla dokaj skalovita in skopa. Zato se je naš Primorec pogumno spustil na široko morje, da si v težkem boju z morskimi silami služi vsakdanji kruh kot posredovalec trgovine in prometa v daljne tuje države.

Kakor po vsem svetu, tako pomeni tudi jugoslovensko morje vrata v široki svet. Morje je široka cesta, ki se moremo po njej približati vsem deželam zemeljske krogle, pa najsi bodo še tako daleč od nas. Čuvajmo si torej našo zemljo in morje! Stojmo krepko na straži ob vseh naših mejah, pošljimo pozdrave nesrečnim bratom na drugi strani mej in recimo vsemu tujemu svetu: modro morje, belo gorsko skalovje nad njim in rdeča, z znojem in krvjo napojena tla ob Moravi in Savi, to je vse posest naše skromne, toda junaške hiše, s katere plapola naša zastava — modro-belo-rdeča.

Ferdinand Ossendowski:
Življenje in prigode
male opice.
(Dnevnik šimpanzke
"Kaške")

Drugi dan Ngu=Ngu=ja.

Zopet povem samo to, kar sem slišala.

Nisem vsega razumela. Morda še bom kdaj.

Včeraj smo se pozno vrnili z brega reke. Solnce je že davno zašlo za džunglo. Morali smo dolgo čakati ob vodi. Pred nami so se pojili antilope, bivoli z ostrimi, široko razprostrtimi rogovi in merjasci z ogabnimi rilci, z zapognjenimi čekani in izrastki pod očmi. Pili smo šele, ko so odšli.

Večer je bil topel. Nobenemu izmed nas se ni hotelo iti v kočice. Tam je bilo zato hlo in neznosno soparno. Sedeli smo torej na robovih gnezd in poslušali, o čem so se pogovarjali starejši.

Govoril je najstarejši med nami — moj dedek Bo=Bo.

»Šimpanzom se ne spodobi oponašati ljudi,« je renčal starina. »Človek ima svoje življenje, mi imamo — svoje.«

Razumela sem, da je dedek cikal na Ori=Ori=ja.

Baš danes je »striček« meni nič tebi nič ves dan hodil z žoltim svojim klobukom na glavi.

Delal se je zelo svečanostnega. Če je srečaval sosede, se je odkrival in mahal s klobukom nad sivo glavo.

»Tako se pozdravljajo ljudje!« je klical bahavo.

Mladina se je valjala od radosti in mrmrala kot obsedena.

Odrasli so se prizanesljivo smehljali novi »stričkovi« šali.

Častitljivi Bo=Bo se je zato jezil in godrnjal.

Nepričakovano je Ngu=Ngu začel braniti »strička«.

»Ne govori tako, cenjeni prijatelj!« je dejal. »Življenje vsega, kar živi, je eno. Samo razlike se opazijo.«

»Kaj?« je vprašal Bo=Bo, dvignivši glavo.

»Poslušajte, kaj se mi je nekoč zgodilo. Teta Hara=Ua lahko to potrdi,« je začel Ngu=Ngu.

»Da, tako je, natanko tako!« je pripomnila zgovorna šimpanzka.

»Pred leti so nas ljudje splašili z džungle. Zbežali smo in se ujeli v nastavljene mreže. Zvezane so nas prinesli v veliko poslopje. Kr-

mili so nas dobro. Dali so nam banane, pomaranče, mangle, orehe... Imeli smo vedno čisto pitno vodo... Privadili smo se ljudi. Dobri so bili za nas... Sicer so nam podobni. Podajajo si tudi roke; rogajo se med seboj, smejejo se, če se vesele; mislijo, da so višja bitja...«

»Hm!« je zamrmral Ori-Ori in pomežiknil.

Jaz in druge mlade opice smo prasnile v glasen smeh.

»Tiho, paglavci!« se je zadržal očka.

Mamica me je očitaje pogledala in stisnila ustne.

»Čez nekaj časa so nas začeli devati v posebne kletke... Vanje so hodili ljudje v belih oblekah... Božali so nas, dajali nam najokusnejše jedi. Naposled so nas nekega dne iznenada pobodli z nekakšnimi rezili...«

»Ali je bolelo?« je vprašala sosedinja Ba-hi.

»Ne posebno!« je pomignil z rameni Ngu-Ngu. »Kajne, Hara-Ua?«

»Da, da, tako je, natanko tako!« je takoj odgovorila šimpanzka. »Čutila sem takrat, da se mi nekaj vliva pod kožo.«

»Res je!« je pritrdil Ngu-Ngu. »Kmalu sem se čutil bolnega, zelo bolnega. Vsi moji tovariši so sedeli žalostni, nič niso jedli in pili. Bili so tudi bolni. Tedaj so zopet prišli ljudje v belih oblekah in so nas zopet pobodli...«

»Mene je lajnar tudi zbadal,« se je vmešal Ori-Ori. »To je delal, kadar se je napil.«

»To je drugačno zbadanje!« je pripomnil Ngu-Ngu.

»Kaj se je nadalje zgodilo z vami?« so se razlegli glasovi.

»Bilo nas je vseh skupaj sedemnajst. Umrli so drug za drugim. Ostala sva samo midva z Hara-Uo,« je odgovoril starec.

»Tako je, natanko tako!« je zopet pritrdila zgovorna Hara-Ua. »Ostala sem samo jaz in cenjeni Ngu-Ngu!«

(Dalje prih.)

Natega.

do ima prav, ali kovač, ki trdi, da napelje lahko vodo po cevi čez hrib iz ene doline v drugo, ali gostilničar, ki misli, da bi bili to že drugi napravili, če bi bilo sploh mogoče?»

Tako vprašujoč se mi je pridružil mladi sosed. Ker nisem vedel, za kaj gre, mi je moral pripovedovati od konca do kraja, kaj je doživel na počitniškem izletu.

»Ko sem z bratom Janezom prelezal hribe in doline in sva bila vsa trudna, žejna in lačna, sva vstopila v vaško gostilno, ki je bila polna kmetov. Vsi so poslušali verno, kako jim je zamazan možiček razlagal svoje znamenite načrte.«

»Če jih izvršim« — je rekel — »ne bom le jaz največji bogataš na svetu, ampak tudi vi se proslavite, ker ves svet bo pisal o meni in o tistih, ki so mi k temu pripomogli. Ne mislite pa, da sem kak nadležen berač, ne, denar si hočem pri vas zaslužiti. Preskrbeti hočem vso vas s pitno vodo, da vam ne bo treba ob suši kuhati z gnojnico, kakor do zdaj. V dolini onkraj hriba imajo toliko vode, da jim dela preglavice.«

Pa ga vpraša tik njega sedeči kmet, ko je čedro potegnil iz ust in nato parkrat pljunil:

»Ali misliš, kovač, da boš ti mogel prevrtati hrib?«

»Kaj še! Tega niti treba ni. Napeljati hočem vodo po ceveh čez njega, da bo tekla sama brez pomoči kake črpalke.«

»To pa to!« — se je oglasil drugi kmet, ko je prežvečil čik in siknil. »Potem ti občina že lahko da kako nagrado. Samo povedati moraš, kako nameravaš, da se bomo lahko posvetovali.«

»Tako! celo pokazati vam hočem.«

Gostilničar mu je moral prinesiti škafo vode in dolgo kavčukasto cev. Nato so šli vsi pred krčmo, kjer je kovač postavil posodo z vodo na mizo, ki je predstavljala eno dolino. En konec cevi je vtaknil v tekočino, iz drugega jo je sésal, dokler mu ni pritekla v usta. Potem je ta konec spustil na tla, kamor je tekla voda v močnem curku.

»Tla so pa naša dolina,« je razlagal; »in glejte, če držim jaz, ki sem hrib vmes, srednji del cevi še tako visoko, teče voda vedno enako hitro.«

Kmetje so kimali in hvalili brihtno kovačevo betico. Le eden je imel pomisleke in je priporočal, naj se posvetujejo s kakim »žolnirjem«, preden oddajo delo. Kovač se je pa temu protivil, češ, da potem ne bo iz tega nič, ker taki gospodje zavidajo preprostemu človeku in mu nagajajo.

Gostilničar, ki je nama stregel, je pravil, da bo kovač s svojimi neizvedljivimi načrti vse zapravil, ker zaradi njih zanemarja svoj obrt in se potepa od vasi do vasi, da bi dobil ljudi, ki bi ga podpirali. Prepričan je; da bo zgradil kak stroj, ki bo brez pare in bencina poganjal sebe in druge in da bo ž njim zaslužil denarja kot peska. Neki inženjer mu je nekoč zabrusil, da si bo res nekaj pridobil s svojim izumom, in sicer beraško palico. Od takrat je hud na takšno gospodo.

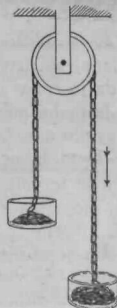
Doma sem napravil sličen poskus z zvitim makaronom. Pa gre.«

Medtem sva prišla v delavnico. Na obešalu sem pritrdil lahko gibljiv škripec. Čez njega sem položil tenko, dolgo verigo, da je vsak njen konec ležal v eni skledici na mizi.

»Ako dvignem eno skledico, da se s tem skrajša na tej strani viseči del verige, jame ta polzeti kakor kača preko škripca v drugo skledico. Ustavi se pa takoj, ko dvignem to na višino one. Če jo pa postavim višje, se začne gibati v nasprotnem smislu in leze, dokler ne smukne zadnji člen verige v niže ležečo skledico. Vidiš, da vleče vedno daljši del krajšega, brez ozira na pravo dolžino vsakega posameznega. Kaj misliš, ali bi šlo to tudi, če bi bila člena kolikršna koli?«

»Bi,« je odgovoril, »če bi bil en del vedno daljši od drugega.«

»In,« sem dodal, »če bi bili členi verige zadosti trdni. Pomisli, da morajo zgornji nositi spodnje, ki tvorijo tem večje breme, čim več jih je, čim daljša

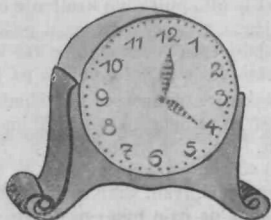
je veriga. Pri neki dolžini se gornji členi pretržejo in ta je, ki določa mejo višine, preko katere veriga ne more iz ene posode v drugo na opisani način.

Slično je z vodo. Tudi njeni delci se držijo drug drugega. Čim trdneje se vežejo, preko tem večje višine se lahko vlečejo. Praktično pa ne gre niti čez deset metrov visoko ograjo, ker med delci studenčnice biva zrak, ki jim zrahlja zvezo. In če ne bi pritiskal zunanji zrak od obeh koncev cevi in tako držal skupaj tekočine, ne bi šlo niti tako visoko.«

»Oh škoda!« je vzdihnil moj sosed. »Kako bi kovač zaslovel in ž njim mi vsi!«

Teče, teče ...

*Teče, teče, nima nog,
kaže, kaže, nima rok,
in računa brez glavé,
kar želiš, brez ust pove.*

Volkovi.

Prípravili so velike sani, v katerih se je z lahkoto obracalo troje ljudi. V sani so vpregli tri močne konje, ki so jih zaupali izkušenemu vozniku domačinu. Vsakdo od lovcev je dobil par dvocevk in sto petdeset nabojev. Lovci so posedli tako, da je knez Repnin gledal nazaj, prijatelja pa sta bila obrnjena na stran.

Prišli so v stepo, to se pravi v neizmerno sneženo pustinjo. Bilo je ponoči. Ščip je sijal svetlo in njegovi žarki so se odbijali od snega, da je bilo svetlo skoraj kakor podnevi.

Zadaj so privezali pujska in sani so oddrčale. Ko je pujsek spoznal, da je treba teči, je začel kruliti. Pojavilo se je par volkov, spočetka le malo, pa še ti so bili plašni in so ostajali daleč. Polagoma je njih število naraščalo, jeli so se bližati lovcem. Trojka je drvela samo v lagodnem, lahnem teku, čeprav so bili konji plašno nestrpni.

Ko se je volkov nabralo do dvajset, so bili že tako blizu, da se je pokolj mogel začeti. Počil je strel, volk je pal. Tolpa je prišla v velik nered, lovcem se je zdelo, da se je skrčila na polovico. Sedem ali osem jih je zaostalo, da požro mrtvega. Toda vrzeli so bile kmalu zamašene. Od vseh strani je tuljenje odgovarjalo tuljenju, od vseh strani so se pojavljali koničasti smrčki in iskrile kakor oglje žareče oči. Volkovi so bili na strelo, puške so neprenehoma pokale. Pa čeprav je skoro vsak strel zadel, se tolpa ne le ni skrčila, ampak celo naraščala je. Kmalu jih je bila cela čreda, ki je v strnjenih vrstah sledila lovcem. Tekli so naglo, kakor da lete po snegu, nalahno, da ni bilo niti šuma. Ta val se je nalik nemi plimi bližal bolj in bolj. Odnehal ni niti za hip, čeprav so lovci dobro merili.

Volkovi so napravili za trojko ogromen polmesec, čigar oba krajca sta bila že vštric s konji. Njih število je naraščalo tako hitro, kakor da so rastle iz tal. Nekaj strašnega je bilo v tem pojavu. Kdo bi mogel samo pomisliti, da jih je v tej pustinji, kjer naletiš podnevi le na dva ali tri, prav toliko tisoč.

Zdaj je bilo pujskovo kruljenje odveč, zato so ga spravili na sani, zakaj njegov glas je le še večal poželjivost zasledovalcev. Streljanje ni pojenjalo, toda porabili so že več kakor polovico nabojev. Morebiti jih je ostalo le še par sto, volkov pa je bilo par tisoč.

Oba krajca polmeseca sta čimdalje bolj prehitevala, bati se je bilo, da se ne strneta v krog, ki bi imel v središču sani s konji in lovci. Da se je le en konj spoteknil, pa bi bilo po njih. Preplašeni konji so delali strašne skoke.

»Kaj meniš, Ivan, kako stoji naša stvar?« je vprašal knez kočijaža.

»Mislim, da nam tukaj ni dobro, gospod.«

»Česa se bojiš?«

»Vragi so okusili kri. Čim več jih postrelite, tem več se jih nabere.«

»Kaj torej?«

»Spustil bi konjem vajeti, vendar ne vem...«

Tako je storil. Človek bi mislil, da so bile plemenite živali že v polnem diru, pa so v divjem strahu še podvojile hitrost. V obupnem naporu so dobesedno požirale daljavo. Kočijaž jih je še vzpodbujal z rezkim požvižgavanjem. Leteli so v velikem loku, da presekaajo en

krajec polmeseca. Volkovi so se umeknili konjem s poti. Lovci so pomerili.

»Za božjo voljo, ne streljajte več, če vam je življenje drago!« je kriknil kočijaž. Ubogali so ga.

Volkovi so ob tem nepričakovanem obratu osupnili, za trenotek so obstali neodločni. V tem času jih je trojka pustila cel streljaj za seboj. Ko so se zavedeli, je bilo že prepozno: nič več je niso mogli dohiteti.

Četrtr ure nato so lovci zagledali grad. Knez je povedal, da so konji v tem času preleteli več kakor dve milji. Drugo jutro so si ogledali bojišče: našli so več kakor dve sto volkov, seveda samo njih kosti.

(Po A. Dumasu.)

Kako lepo so se odzvali mladi risarji našemu bodrilu! Dobili smo kar preko štiri-deset risb, ki so nam po svojem številu in po mikavni izvedbi nov dokaz, da se naši mladi prijatelji z veseljem in usephom bavijo z risanjem.

Nekateri od vas, dragi risarji, ste rešili nalogo na lahek in preprost način. Vidite, baš to smo hoteli od vas. Posrečile so se zlasti risbe, ki predstavljajo hišico

čisto od spredaj ali čisto od strani. Dosti truda in manj uspeha so imeli oni, ki so hoteli imeti hišo v poševnem pogledu, namreč tako, da vidimo sprednjo in stransko steno. Pa vsega se bomo polagoma naučili. Ta prva risba naj nam služi za merilo, koliko znajo in koliko so se že naučili naši mladi prijatelji. K tej nalogi in k podrobnemu razmotrivanju o rešitvi se bomo pa pozneje še enkrat povrnili.

Danes priobčujemo dvoje risb, ki naši nalogi po svoji preprosti in lični izvedbi najbolj odgovarjata. Narisala sta jih Podrekar Franci (Ljubljana, III. razr. osn. šole) in pa Kac Franja (Šmartno pri Slovenjgradcu). Posebno pohvalno pa omenjamo še imena nekaterih drugih marljivih risarjev, ki so se s svojimi deli dobro odrezali:

Božič Ivan (Slovenjgradec), Cigliarič Darinka (Beograd, IV. razr. osn. šole), Fuks Mirica (Šmartno pri Slovenjgradcu), Kac Karel (Šmartno pri Slovenjgradcu), Matjašič Milan (Kamnik, I. razr. gimnazije), Osredkar Milan (Ljubljana), Petek Oton (Slovenjgradec), Pitino Jožef (Podklanc, pošta Meža-Dravograd), Podrekar Janez (Ljubljana, I. razr. osn. šole), Remic Janez (Boh. Bistrica), Rusjanov — Dornova, Slokan M. (Ljubljana, IV. razr. osn. šole), Vode Ciril (Skaručna), Zanuškar Gizela (Zagorje), Župančič Leopold (Hrastnik, 6. razred), Zerdoner Slavko (Ljubljana).

Tudi med temi risbami je neka prav dobrih, tako da bomo še eno ali drugo priobčili takrat, ko se bomo znova bavili s to nalogo. Do prihodnjič pa, dragi prijatelji, narišite kar najlepše morete — sneženega moža! Koliko veselja in zabave se naužijete, kadar gromadite velike snežene kepe, da jih sestavite v smešnega, mrzlega moža. Koliko pa mora tudi pretrpeti ta beli možakar, kadar ga obmetavate s sneženimi bombami, da vsega zveržite in končno pobijete na tla! Mar ne zasluži, da ga narišete in mu s tem ohranite najlepši spomin? Le pridno na delo za tekmo! Pa obilo uspeha!

DAVORIN VOLAVŠEK:

Slovenske copernice in zamorski čarovniki.

brali smo se na vaški trati mi mladi junaki in junakinje v dobi 4–6 let. Hrušč in trušč je v trenutku prekinil prestrašen vzklik sosedovega Jurčka: »Copernica gre!« Ozrli smo se proti stezi, kamor je plašno gledal Jurček. Po njej je počasi korakala sključena, stara ženica s sloko palico v eni, z umazanim cekarjem na drugi roki. Razpršili smo se na vse strani kakor piščeta, če pade med nje krvoločni jastreb, v trenutku je bila vaška trata prazna.

Odkod ta strah pred ubogo starko, ki se je včasih komaj ubranila sosedovemu petelinu, kateremu ni ugajal njen pisani cekar. Beračila je od hiše do hiše in milo prosila Boga, da jo reši bednega pozemskega potovanja. In te uboge reve smo se bali mi, junaki?!

Nič čudnega ni bilo na tem. Pred besedo »copernica« (čarovnica) smo imeli hujši strah nego pred najvitkejšo leskovko, s katero smo se včasih nehote seznanili. »Če ne boš vsega pojedel, pride po tebe copernica,« je zagrozila mati, ko je videla, da se mi upira visoko naloženi kup mlečne kaše. In v nekoliko minutah je bila skledica prazna.

Utrujen od solca in skakanja sem se vračal od igre. Postalo mi je nenadoma slabo. »Gotovo ga je uročila ta vražja baba« je jezno vzkliknila mati in odhitela v kuhinjo »topit uroke«. Vrgla je nekaj še žarečih ogljev v skledico vode, mi umila s to vodo rosno čelo ter me prisilila k par požirkom. V dveh urah sem bil zopet zdrav, ker sem se odpočil, a mati je bila trdno prepričana, da so me ozdravili edino le njeni »uroki«.

Zbolel je prašič, krava ni dala mleka, vino-grad je pobila toča, in sploh, naj se je zgodila katerakoli nesreča, vsega so bile krive te nesrečne copernice. In kdo so bile te copernice, katerih se nismo bali samo mi otroci, temveč so imeli pred njimi precejšen strah tudi odrasli? Uboge, stare ženice, ki so za košček kruha in požirek žganja hodile čuvat k mrličem, nabirale razna zdravilna zelišča, gobe in jagode ter v sili tudi beračile. Niso se bali ženic samih, temveč le njihovih tajnih moči, katere so jim pripisovali. Dajali so jim darov, a navadno ne iz usmiljenja, ampak iz strahu, da jim ne začarajo. Sreča za nje, da jih je ščitil zakon, drugače bi se jim bilo mnogokrat slabo godilo, saj ni še prav posebno dolgo, da je izdihnila zadnja nesrečna žrtev kot copernica na goreči grmadi.

Današnja doba je že precej pomedla s copernicami in drugimi vražami, a vedno boš še našel dovolj starih ženic in celo mož, katerih ne boš mogel prepričati, da ni copernic in da jih nikdar ni bilo.

Mnogo slabše je v tem oziru pri narodih na nizki kulturni stopnji, kakor na primer pri afriških črncih ali zamorcih.

Tudi zamorci razumejo pod čarovniki in čarovnicami človeška bitja, ki so oblagodarjena z neko nadnaravno močjo in morejo človeku škodovati ali

pa tudi preprečiti, oziroma omiliti vpliv začaranja, vendar pa obstoji neka razlika, ker temelji zamorsko čarovništvo v njihovi veri.

Vera zamorcev je precej nejasna, kolikor moremo sklepati iz njihovih primeroma maloštevilnih bajk o bogovih. Zaman boš vprašal zamorca, kako si on predočuje svoje bogove? Ne mislim naštevati teh bajk, omeniti hočem le velezanimivo bajko o ustvaritvi — človeka. Po ustvaritvi neba in zemlje je bog ustvaril najprej zamorski par, potem šele belokožca. Nato je vrgel na zemljo dva različno velika jerbasa. Črnca sta takoj planila nad večji jerbas, v katerem sta našla motiko, pavoljo za mreže, lok in puščico ter zlati prah. V malem jerbasu, ki sta ga dobila belokožca, se je nahajala samo knjiga. Pridno so prebirali belokožci knjigo in postali toliko razumni, da so v vsem nadvladali zamorce. Ker so jih ti zaradi tega preganjali, je spustil bog na zemljo dolgo vrv, po kateri so pobegnili belokožci čez morje.

Kakor smo že omenili, imajo zamorci zelo nejasne pojme o svojih bogovih. Mnogo bližje nego bogovi so jim duše ali duhovi umrlih. Najstarejša vera nekulturnih narodov je bila torej kult ali češčenje duhov umrlih prednikov. Pred temi duhovi, ki so lahko dobri ali zli, imajo zamorci kakor tudi sploh nekulturni narodi nepopisen strah. Da pozmirijo duhove, so jim svoje dni žrtvovali na grobovih ljudi, dandanes pa živali.

Duhove si predočujejo s tako zvanimi »fetiši«. Fetiši so bili prvotno stebriči ali kamni, ki so jih postavljali na grobovih. Polagoma so dobili človeško podobo v obliki nizkih, surovo iz lesa izrezljanih kipev. Kot fetiši pa služijo tudi drugi, najrazličnejši predmeti, kakor kosi sukna, rogovi, korenine, celo kroglice iz živalskega blata itd. Fetiši služijo zamorcem kot čarovne svetinje, ki jih varujejo pred raznimi nesrečami. Ta ali oni, drugače popolnoma nagi zamorec, je s fetiši kar preobložen. Nam se to čudno zdi, ker pozabimo, da imajo tudi kulturni narodi svoje čarovne amulete, kakor svetinjice, prstane, razne vratne obeske z lasmi ljubljenih oseb itd., ki jim pripisujejo čarovno moč.

Zamorske fetiše lahko vidimo povsod v zamorskih kočah, ob poteh, v gozdovih, na polju, na drevesih, posebno pa na grobovih in v kočah, ki jih zgrade nalašč v ta namen, navadno nad grobovi.

Pod fetišem razumemo duha, ki se je preselil v ta ali oni predmet in pa dotični predmet sam. Fetiši varujejo sicer že sami ob sebi človeka pred nesrečami, toda njihovo moč morejo, seveda po nazorih lahkovernih zamorcev, v polni meri izrabiti le svečeniki-čarovniki, katere si je ta ali oni fetiš izbral za svoje nositelje.

Oseba, moški ali ženska, v katero se je naselil kak fetiš, divja okrog kakor blazna ter odklanja vsako hrano in pijačo, dokler ne določi kak starejši svečenik fetiša, ki se je naselil v dotični osebi. Po triletnem pouku pri starejšem svečeniku, postane dotičnik sam svečenik-čarovnik in dobi moč prerokovanja in preprečenja raznih nesreč. Dočim podedujejo plemenski poglavarji to moč, je nimajo potomci svečenikov. Po čarovnikovi smrti se preseli fetiš v drugo osebo. Kakor se razlikujejo fetiši v fetiše višje in nižje vrste, prav tako sta različna tudi moč in ugled čarovnikov.

Pri nekaterih plemenih uživajo največji ugled kot čarovniki-svečeniki ljudje, ki so duševno bolni ali božjastni, ali pa obdarjeni z živahno, nenaravno domišljijo. V omenjenih bolezenskih pojavih vidi namreč navaden človek nekaj nenaravnega, tajinstvenega ali celo božanstvenega.

Delovanje čarovnikov je zelo raznovrstno: najvažnejši njihov posel je narejanje dežja. Zanimivo je, da poznajo narejevalce dežja le v krajih, kjer vlada večkrat suša. Čarovniki se navadno po daljšem opazovanju spoznajo nekoliko na vreme. Prebrisani so toliko, da se pripravljajo za svoj nastop toliko časa, dokler se jim ne zdi, da bo kmalu deževalo. Izgovarjajo se, da da ni še ugoden čas za njihove čarovnije in da morajo najprej duhove pomiriti. Ko se zdi čarovniku, da je čas ugoden, nastopi v svojem popolnem ornatu. Na glavi ima pritrjene ogromne šope trave in perja. Čez obraz in prsi si je narisal široke bele črte, ali pa mu zakriva obraz ostudna lesena krinka. Okoli vratu in pasu ima obešene najrazličnejše predmete, kakor zvonce, rogove, živalske kože, kravje repe in drugo ropotijo. Med ropotanjem bobnov pleše in skače okrog kakor blazen ter s tulečim glasom zaklinja zle duhove, da se umaknejo in pripustijo deževati. Včasi nastopita v blaznem plesu skupno s čarovnikom tudi dve čaravnici. Mnogokrat so čarovniki pri svojem nastopu oblečeni od glave do pete v dolge plašče iz perja. Če je treba kakega hudobnega duha pregnati, pretvori se včasi čarovnik v hudiča z rogovi na glavi in z zvonci okrog pasu. Z ropotanjem in tuljenjem prežene po nazorih zamorcev hudobne duhove.

Nadaljnje naloge čarovnikov so odkriti tatu, povzročitelja bolezni ali smrti in sploh vseh različnih nesreč. To se zgodi mnogokrat tudi s pomočjo božje sodbe. Kakor hitro je čarovnik določil namišljeno osebo, ki je z začaranjem povzročila smrt kake osebe, je dotična oseba že izgubljena. Umrlemu se mora odvzeti začaranje in za to je potrebna žrtev. Hočeš nočeš mora od čarovnika določena oseba piti strup, ali pa jo kratkomalo zadavijo na grobu umrlega. V tem se vidi ogromna moč čarovnikov.

Ni nobenega važnejšega dogodka, pri katerem ne bi sodelovali čarovniki. Pred vojno, pred lovom, pred sklepanjem trgovskih poslov, da celo v poročnih zadevah pokličejo čaravnice, da z žrtvami duhovom in z raznimi čarovniškimi komedijami doženejo, če je dobro, da se izvrši to, kar nameravajo.

Čarovniki sodelujejo tudi pri vseh verskih prireditvah, pri rojstvu, pri krstu, pri pogrebu itd. Oni določijo, kje in kedaj se naj pokoplje mrlič; tudi morejo celo preprečiti pogreb, kar znači visoko sramoto za rodbino umrlega. Če izjavijo čarovniki, da duhovi ne pripuste pogreba, ostane truplo nepokopano.

Čarovniki so obenem tudi zdravniki. Kakšnih zdravilnih metod se poslužujejo, vidimo iz zdravila, ki ga rabijo proti kačjemu piku. Kot najuspešnejše sredstvo jim služi v tem primeru voda, v kateri se je kuhala čarovnikova kapa. Če bolnik vkljub čarovnikovemu zdravilu umrje, je bil začaran, ali pa so zli duhovi nasprotovali njegovemu ozdravljenju, a v nobenem primeru seveda ni kriv čarovnik.

Pri nekaterih plemenih vršijo čarovniške posle stare žene, pri drugih zopet mlade deklice.

Ogromen je vpliv čarovnikov, a obenem tudi skrajno pogubonosn. Brez čarovništva si sploh ne moremo predočevati življenja črncev, ono je glavna ovira razširjanja evropske kulture.

Naše uganke.

1.

Zdaj pa pogledjte!

Katero izmed obeh rib ujame ribič?

2.

Besedna uganaka.

Sem čedna domača beseda
pa znana od Ptuja do Bleda . .
Pregnala me vendar je s praga
od tujcev privlečena zgaga.

Siliti se me je sram,
če me ugameš, čast ti dam:

Prvi del je prav sladak,
jačji je ko vsak junak,
možu v noge se zapleta,
da po cesti prah pometa.
Ker mu včasih zmoti pamet,
z njim zapravi tudi žamet.

Drugi del pri rekah najdeš,
glej samo, da vanj ne zajdeš!
Goni žage, žene mline,
dokler volja ga ne mine,
ko razdere neugnan
vse, kar se mu stavi v bran.

Da ne bo ti pretežko,
dam v pomoč ti tudi to:
prvi vzemi zadnji glas,
naj odide k drugi v vas:
k nebu iz valov kipi,
romar k cerkvi hiti.

Sem čedna domača beseda
pa znana od Ptuja do Bleda.
Še vedno razbijaš si glavo.
Če mesec sem v letu, bo pravo!

3.

Zlogovnica.

Sestavi iz sledečih zlogov: al, kan, kel,
ni, or, por, pe, to, štiri tuje dvozložne besede,
ki pomenijo:

1. kovino,
2. gorovje v Evropi,
3. poštni izraz,
4. hud vihar.

Začetne in končne črke, čitane od zgoraj
navzdol, ti povedo ime velikega vojskovodje.

4.

Še dve posetnici!

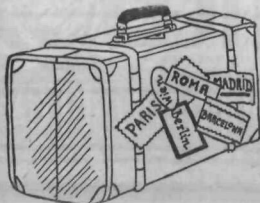
Kaj sta ta dva gospoda?

J. Rang
Kranj

St. Korc
Vače

5.

Pa še ena zvitla!

Razberi iz nalepljenih listkov, kako je potoval lastnik tega kovčega! Kateri listek je bil prvi nalepljen? Od kod je torej odpotoval in kje je bil končni cilj njegovega potovanja? Kako se imenujejo države teh mest?

RESITVE UGANK IZ TRETJE IN ČETIRTE STEVILKE.

1. Zastavica v podobah: Srečno Novo leto!

2. Zagonetni kvadrati: I. mrož, rabi, Obir, žiri; II. Sava, Aron, voza, Anam; III. Argo, rjav, gare, oven; IV. Apis, Pera, Iran, Sana; V. vodoravno: iva, gig, osa; navpično: igo, Vis, aga.

3. Posetnici: Eva Pen — Kropa = operna pevka. Stane Pajnik — Loče = postajena-čelnik.

4. Križanka »Božično drevesce«: Vodoravno: 2. sol; 4. kolač; 6. ov; 7. ve; 9. Ana; 12. ro; 14. er; 15. pivo; 17. Emil; 19. ikona; 21. sk; 23. ona; 24. sm; 25. tat; 27. Ero; 28. Iran; 30. oven; 31. roka; 32. rama. — Navpično: 1. kol; 2. sova; 3. lava; 4. ko; 5. če; 8. tri; 10. na; 11. kri; 13. ovi; 14. Ema; 15. pastir; 16. oko; 17. ena; 18. limona; 22. karo; 24. Srem; 26. tak; 27. Eva; 29. na; 30. or.

5. Štiri uganke iz Prekmurja: a) jezik; b) jajce; c) oblič; ě) prešič in zelod.

Vseh pet ugank so rešili:

Pristovšek Marinka, Bojan Jamnik, Slavko Zerdoner, vsi iz Ljubljane; Vladimira Langus in Osim Josipina, Šoštanj; Nani Vode, Kapljas; Gizela Zanuškar, Toplice-Zagorje ob Savi; Jelka, Zoran in Boža Roš, Dol pri Hrastniku; Stojan Drašček, Zalog pri Ljubljani; Lorber Leopold, Dravograd; Jožef Pitino, Podklanc pri Dravogradu; Besednjak Sebastjan, Dornova pri Ptuj; Ivan Božič in Oton Petek iz Slovenjgradca; Slavko Gams, Smartno pri Slovenjgradcu; Lidija Stariha, Kočevje; Ivan Arzenšek, Gabriel Kolbič, Ivan Rupena, vsi iz Maribora; Zoran Jerin, Srečko Zaloker, Znidaršič Vladislav, vsi iz Celja, Magda Senčar in Rozika Sršen iz Toplice pri Zagorju.

Štiri uganke so rešili:

Herman Suchy, Niš; Dušan in Boris Deršnovšek, Sv. Barbara v Slov. goricah; Elza Stütz, Šoštanj.

Tri uganke so rešili:

Dušan Hadži, Janez Vreček, Franc Dermastja, vsi iz Ljubljane; Gustav, Lijlana, Marjan in Branko Rosina, vsi iz Brežic; Danka Pečar, Zagreb; Stefi Keblušek, Hrastnik.

Dve uganki so rešili:

Bogomir Zorič, Ljubljana; Ciril Vode, Skaručna; Aleksander Ozmeč, Lipa pri Beltincih; Bregar Jožef, Medija pri Zagorju; Zvonko Drečnik, Toplice pri Zagorju; Ravnik Vladimir, Bohinjska Bistrica.

Eno uganko so rešili:

Dušan Oset, Maribor; Medved Franc, Dol pri Hrastniku; Darinka Cimperšek, Sevnica; Leopold Zupančič, Hrastnik; Novak Bogdan, Smarje pri Jelšah; Volovše Zofija, Studenci p. Mariboru

ZAPOMNITE SI TOLE!

Izraz »krokodilove solze« rabimo takrat, kadar hočemo povedati, da joka kdo brez vzroka. Prihaja pa to ime odtod, ker brez takajso krokodili, tako pripovedujejo domačini, solze, kadar požirajo svoje žrtve. Katera oseba iz sv. pima je bila enkrat rojena in je dvakrat umrla? Lazar, ki ga je Kristus obudil od smrti.

Najmanjše evropsko morje je morje Marmara med Balkanskim polotokom in Malo Azijo.

Celuloid, ki ga vsi poznate (uporablja se za izdelovanje glavnikov, gumbov itd.) se izdeluje iz kafe in strelnega bombaža.

Leonardo da Vinci, ki je živel v 15. stoletju, ni bil samo slaven italijanski slikar (za njegove slike se še danes plačujejo visoke vsote, temveč tudi vodni inženjer v Milanu in glasbenik. Iznašel je vodno turbino in napravil prvi načrt za aeroplan.

Toledo je mesto v Španiji, svetovno znano po izdelovanju izvrstnega orožja.

Prvo lokomotivo na paro je konstruiral Anglež George Stephenson (živel od leta 1781.—1841.).

Amerikanska dolgotna mera je milja — 1609 metrov. Ne zamenjaj z nemško miljo, ki ima 7532 m in z angleško miljo, ki meri 1542 metrov!

Kitajska je republika od l. 1912. dalje.

Kako to, da se imenuje deseti mesec v našem koledarju oktober (grško okto — osem)? Ker je bil pri Rimljanih, ki so poznali samo deset mesecev, osmi.

Prvo ladjo na parni pogon je zgradil leta 1807. Anglež Robert Fulton.

Čenjeni gospod Doropoljski!

Sedela sem v šoli s knjigo v roki. Kar potrka nekdo na vrata in v sobo stopi gospodična iz 6. razr. z nekim listom v roki. Stopi med nas in vpraša: »Kdo hoče postati naročnik Zvončka?« — Takoj sem vzdignila roko. Oglasilo se nas je precej. Komaj sem obrnila prvi list, sem že videla, kako je Vaš list lep. Posebno mi ugaja povest »Zeleni ptič«, že komaj pričakujem nadaljevanja. V tretji številki pa so mi posebno všeč »Trije kolačiči«.

Tukaj Vam pošiljam pesemco, ki sem jo sama naredila.

Slovenska zemlja,

Slovenska zemlja, oj zemlja naša!
Slovan s teboj se vsak ponaša,
edina ti, le ti si naša,
slovenska zemlja, oj zemlja krasna!
Ti jezera divna rodila si.
Slovenski na tebi rod živi,
ki se svoje zemlje veselijo.
Rodila premnoge krasote si,
Slovenska zemlja, oj zemlja ti!

Imam tudi spise. Če Vam je volja, pošljem drugič tudi črtico Gozd v jeseni. Rada jih sestavljam, pa tudi pesemce, imam jih že precej. Če želite, Vam jih še drugič pošljem. — Ako imate prostora v Zvončku, prosim, priobčite mi to pesemco, samo če Vam je všeč.

Uči me dobra gospodična Josipina Jeclova. Hodim v V. razr. osnovne šole.

Sprejmite srčne pozdrave od Vaše naročnice

Mirice Fuksove,
Smartno pri Slovenjgradcu.

Odgovor:

Ljuba Mirica!

Tvojo pesemco sem rad natisnil v kotičku, ker me veselijo, da ljubiš našo lepo domovino. Pošlji mi še druge svoje spise. Jako rad jih bom prečital.

Pozdravi, prosim, prav od srca gospodično učiteljico! Zdravstvuj!

Gospod Doropoljski.

Velečeni gospod Doropoljski!

Oprostite, da Vas nadlegujem. Upam, da boste tudi zame našli kak kotiček. Večkrat sem bil že namenjen, da Vam napišem pismo. Najbolj mi je ljub »Zvonček«. Zelo me tudi veseli risanje. Na »Zvončka« sem naročen že pet let. Hodim v šesti razred osnovne šole v Hrastniku. Uči me zelo dober učitelj. Rad rešujem uganke. Najljubša predmeta v šoli sta mi zemljepis in zgodovina, zanima me tudi prirodo. Če boste zadovoljni z mojim pismom, Vam bom pisal še večkrat. Vsem kotičkarjem želim vesel božič in srečno novo leto!

Lepo Vas pozdravlja

Leopold Zupančič, Hrastnik.

Odgovor:

Ljubi Leopold!

Hvala lepa za novoletna voščila! Predmeti, ki so Ti najljubši, so vredni vestnega učenja in pridne nege. Odkrivajo Ti lepote daljnega sveta, smoteno snovanje prirode in zanimive dogodke doma in na tujem. Zdravo!

Gospod Doropoljski.

Spoštovani gospod Doropoljski!

Že tretje leto sem naročena na Vaš cenjeni list »Zvonček«, ki mi vsako leto bolj ugaja. V šoli se rada učim vseh predmetov, zato sem imela lani lepo izpričevalo. Kakšno bo letos, še ne vem. Veselim se že božičnega moža, ki mi bo gotovo prinesel raznih daril. Želim tudi Vam vesele božične praznike in srečno novo leto, da bi še dolgo živeli. Istotako vsem prijateljem in prijateljicam Zvončka. Jako me bo vzradostilo, ako bom ugledala svoje pismo v Vašem cenjenem kotičku.

Iskreno Vas pozdravlja

Štefi Keblušková,
učenka VI. razreda v Hrastniku.

Odgovor:

Draga Štefi!

Želim Ti, da bi imela letos še lepše izpričevalo ko lani. Obenem se Ti v svojem

in v imenu vseh Zvončkarjev presrečno zahvaljujem za iskrena novoletna voščila.

Iskreno Te pozdravlja

Gospod Doropoljski.

Velecnenjeni gospod Doropoljski!

Ne zamerite mi, da se Vam drznem pisati. Hodim v I. gimnazijo v št. Vidu nad Ljubljano. Jako rad čitam »Zvonček«. Posebno mi ugaja povest »Zviljenje in prigode male opice«. V šoli mi najbolj ugajata zemljepis in latinščina. Jako rad čitam knjige. Tudi risanje me zelo veseli. Prosim Vas, ali smem poslati kako sliko ali kako pravljico? Jako rad rišem tudi zemljevide. Sedaj sem se lotil Jugoslavije.

Prejmite najlepše pozdrave od mene in brata Vaš vdani

Matjašič Milan, Kamnik.

Odgovor:

Ljubi Milan!

Ali Ti gre dobro: mensa, mensae? Upam da! Pravljice in slike mi pa le pošlji, zelo me zanima, kako so Ti uspele. Kaj pa praviš k našemu današnjemu zemljevidu jugoslovenskih banovin? Ali Ti je všeč?

Bratu in Tebi mnogo srčnih pozdravov!

Gospod Doropoljski.

P. n. g. Doropoljski!

Ne zamerite mi, da se danes oglašam prvič v kotičku prekornistnega lista »Zvonček«, dasi sem nanj naročen že tri leta. Doma sem v Šmartnu pri Slovenjgradu, to je v Slovenjgraški kotlini, po kateri teče potok Mislinja. Tokrat Vam pošiljam rešitev vseh ugank iz št. 3. in 4. Prilagam tudi 2 križanki: »ura« in »želode«, ki sem ju sam sestavil.

Z odličnim spoštovanjem

Gams Slavko,

Šmartno pri Slovenjgradu.

Odgovor:

Dragi Slavko!

Lepa hvala Ti za poslanj križanki! Pregledal ju bom in morda prihodnjič katero natisnem v »Zvončku«, da jo bodo reševali naši ugankarji. Zdravo!

Gospod Doropoljski.

Dragi gospod Doropoljski!

Ta kraj, v katerem živetarimo mi, Vam je gotovo neznan. Menda je tudi malo »Zvončkovih« čitateljev, ki vedo, kje je Skorno. Naša žel. postaja je Paška vas na progi Celje—Dravograd. Na južni strani Skorna je vas Gorenje, o kateri pravijo, da je bila nekdanj mesto. Na zapadu je dolina Tajna, kjer kopljejo barvo. Na vzhodu leži lepa dolina Penk, po kateri se vije kalna Paka, na njenem bregu pa drviyo vlaki, natovorjeni z velenjskim premogom in lesom. Na severu Skorna pa kraljuje

kakor golobica bela cerkvice sv. Antona, odkoder je krasen razgled. V tej cerkvi so dobre orgle, ki nanje v prostem času večkrat igra naš g. učitelj, jaz pa mehe gošnim. Godba in lepo petje mi prav ugajata. Še to Vam povem, da so v Skornem pridni kmetovalci, ki skrbno obdelujejo svoje njive, ležeče na strmih pobočjih. Tudi ži vina je lepa v naših krajih, posebno pa pridelujejo obilo dobrega sadja. Nekateri sadjarji so prodali svoj pridelek na velesejmu v Ljubljani.

Imamo enorazredno šolo, ki jo prav pridno obiskujemo. G. učitelj Mirko Duje nas poučuje v vsem dobrem in lepem, a mi ga slušamo. Nas je 33 otrok, pa prejemamo mesečno 19 številk »Zvončka«. Mišlim, da boste to moje pismo sprejeli v svoj kotiček; drugič Vam bom pa opisal natančneje našo šolo. Pisal Vam bom tudi o neki deklici »Jokici« — saj veste, zakaj! — da se bodo tudi drugi kotičkarji smejali. Pozimi bo dovolj časa za resno učenje, pa tudi za razvedrilo.

Lepo Vas pozdravlja

Rudolf Navodnik,

učencem IV. odd., Skorno.

Odgovor:

Ljubi Rudolf!

Res imenitno si mi popisal svoj rojstni kraj in njegovo lepo okolico, vsa čast Ti! Moji kotičkarji bodo gotovo vsi zelo radi čitali Tvoje pismo. Ne pozabi, da mi obljubljaš prihodnjič kaj o vaši šoli in tisto smešno o Jokici. Pozdravi mi, prosim, g. učitelja in vse Zvončkarje v razredu!

Zdravstvuj!

Gospod Doropoljski.

Čenjeni gospod Doropoljski!

Takoj, ko sem prejela »Zvonček«, sem sedla za mizo in začela reševati zastavico v podobah. Dobila sem besedilo: Srečno novo leto. Mislim, da sem prav rešila. Rada čitam »Zvonček«, posebno mi ugajata povesti Zviljenje in prigode male opice in Zeleni ptič. Drugič Vam pošljem še kako pisemce. Iskreno Vas pozdravlja

Darinka Cimperškova, Sevnica ob Savi.

Odgovor:

Draga Darinka!

Želim Ti mnogo zabave pri čitanju »Kaške« in pripovedke o Zelenem ptiču.

Pa se še kaj oglasi, prosim!

Pozdravljena!

Gospod Doropoljski.

Čenjeni gospod Doropoljski!

Danes Vam pišem prvič. Namenil sem se že večkrat, pa sem vedno odložil. Vaš prelepi list »Zvonček« mi jako ugaja. Naročil sem ga meseca novembra letošnjega leta. Najbolj mi ugaja povest »Zeleni ptič«.

potem »Čudovita dogodovščina zračnega borca«, prav lepi sta tudi povesti »V stepic in »Čarovnica s Črnega jezera«. Sklenil sem, da pojdem, ko bom velik, k letalcem, ker jih jako potrebuje naša prelepa Jugoslavija. V šoli se učimo med drugimi predmeti tudi zemljepis. Mnogokrat se spomnim na neodrešeno domovino tam v Primorju in Slovenskem Korotanu.

Iz srca vzdihujem in prosim Boga, da bi se tudi ta dva kosa slovenske zemlje pridružila ostali Sloveniji. Bog daj, da bi se zgodilo to, kar želimo, zavedni Jugoslavlani! Oglasil se bom spet v najkrajšem času. Poslal Vam bom dve pesemci, ki sem ju zložil sam. Prosim, da priobčite to moje dolgo pismo v Vašem kotičku!

Pozdravlja Vas Vaš kotičkar

Škornik Jože, učenec na Žusmu.

Odgovor:

Ljubi Jože!

Tvojega pisma sem se iskreno razveselil. Pesemci mi, prosim, kar pošlji! Jako mi je všeč, da tako presrečno ljubiš Jugoslavijo. Uslišal Bog Tvoje prošnje za naše brate onstran Karavank in ob Soči! Zdravo!

Gospod Doropoljski.

Velecenjeni gospod Doropoljski!

Iz Boh. Bistrice sem. Hodim v III. razr. Najljubši predmet mi je zgodovina. Pa tudi rišem rad. Zato sem vam poslal sliko »hiša«. Prosim, da bi našli kaj prostora za to sliko. Naročen sem prvo leto na »Zvonček«, ki je jako lep. Veselim se članka »Risarji vkup!«

Z željo, da me sprejmete med svoje kotičkarje, Vas iskreno pozdravljam.

Remic Janez, Boh. Bistrica.

Odgovor:

Ljubi Janez!

O Tvoji sliki se pomeniva v članku »Risarji vkup!« Na tem mestu Te samo srčno pozdravljam.

Gospod Doropoljski.

Dragi gospod Doropoljski!

Vi me gotovo že poznate. Jaz sem Vaša sosed. Moj očka je Vaš dober prijatelj. Če se spominjate, ste me enkrat vzeli očetku z okna in ste se igrali z menoj na ulici. Zdaj hodim že v drugi razred. Sem pa malo bolna in Vam pišem iz postelje.

Pred dvema letoma sem bila tudi bolna. Bili so mrzli in megleni dnevi, jaz pa sem tedaj zložila tole pesemco:

Morje šumi,
rožca cveti,
solnce daje žarke
življenja med ljudi.

Sveti Miklavž ima Vas zelo rad. Vi tega ne veste, jaz pa vem, ker mi je že drugič prinesel Vaše lepe pripovedke.

Jutri boste praznovali svoj god. V imenu vseh onih, ki Vas še ne poznajo kakor jaz, Vam voščim vse najboljše. Vaša

Marija Rusova, učenka v Ljubljani.

Odgovor:

Ljuba Marija!

Iskreno se Ti zahvaljujem za prijazno godovno voščilo. Čakaj, tudi jaz Te bom nekaj vprašal; ali še pomniš, Marija, kako si včasih prinesla k meni očetkove knjige? ... Prav lepo ga pozdravi, prosim, tega Tvojega dobrega očetka! Pa še kakšno pesemco mi pošlji o priliki! Bom jako vesel.

Zelim Ti naglega zdravja in Te od srca pozdravljam.

Gospod Doropoljski.

Dragi gospod Doropoljski!

Pošiljam vam priloženo pesemco iz svojih mladih fantazij. Zelo bi bil vesel, če jo priobčite v »Zvončku«.

Vljudno Vas pozdravlja

Niko Koritnik,

učenec 4. razr. Vadnice v Ljubljani

Odgovor:

Ljubi Niko!

Dve kitiči Tvoje pesemce naj prečitajo vsi Zvončkarji:

Božična.

Zunaj snežec pada,
vsa bela je livada.
Sani po hribu tečejo,
otroci kepe mečejo ...

Ob jasliah posedamo,
pastirčke lepe gledamo.
Ej, dete v jasliah tam
ročice stega k nam ...

Le še pridno piši pesmi, Niko! Zdravstvuj!

Gospod Doropoljski.

Dragi gospod Doropoljski!

Pišem Vam danes šele prvič. Znam sestavljati uganke, pa Vam takoj zastavim eno, ker boste imeli čez praznike čas.

Moj stric, gosp. F. Roš je posestnik, gostilničar itd. v Hrastniku. Kaj bi bil on rad, ko je bil še majhen?

Če jo boste rešili, pa sporočite v kotičku! Lepo Vas pozdravlja

Boža R o š e v a, učenka, Dol pri Hrastniku.

Odgovor:

Ljuba Boža!

Tvojo uganko sem pa kar koj pogruntal. Rešitev je: šofer. Ali je prav tako?

Zdravo! Gospod Doropoljski.

..... Ostala pisma priobčimo prihodnji!